

CSEH SÁNDOR

AKÁCFÁK ALATT (11.)

A Nagy Nyárfa már bontogatta a rügyeit, és a töltésoldal napról napra egyre zöldebb és zöldebb lett. A fiúk haton voltak, és finom, gyenge sóskabagót majszoltak. Rengeteg volt belőle az ibolyákkal tűzdelt gyepszőnyegen. A Kis Tisza medrében alig volt víz, csupán néhány kisebb-nagyobb tócsa csillogott a napsütésben. Amikor már mindenkinek kívásott a foga a tavaszi újdonságtól, Pali felsóhajtott.

– Hát, hajjátok, jó vóna má egy kis halászlét enni! Emlékeztek a tavalyi halászatra?

– Jó vóna, bizony, egy kis tojásba forgatott sült hal is! Még most is a számban van az íze – tódította Dugó.

– Tojás? – Kuncogott Mózsi. Most jut eszembe, mit hallottam. Te, Dugó, te, hát igaz ez, hogy kiloptad a tojást a kotló alól?

Dugó nem nagyon mentegette magát.

– Na oszt! Éhes vótam, valamit csak kellett enni! Kettőt kivettem alóla, maradt úgysis tizennégy.

– Oszt nem vót benne csirke? – Érdeklődött Feri.

– Még tán nem vót. Akkor ériztem vóna a fogam alatt.

– De anyád biztos megkent. Mit mondott? – Faggatta tovább Mózsi.

– Kaptam egy pár pofot – ismerte be nevetve Dugó. – Meg azt mondta, hogy: „Fiam, ha tehenünk vóna, kilopnád belőle a bornyót is!”

Na, ez tetszett mindenkinek, még Dugónak is, hogy jó kedvre derítette a társait.

– Én meg azt hallottam – vette át a szót Fonosz –, hogy a Tisza meg jön kifele. Ott beszéltek az emberek a kopera¹ előtt, hogy nagyon emelkedik.

Laci erre felkapta a fejét. Eszébe jutottak a Petőfi verssorok, amelyeket a rádióban hallott: „Mint az örült, ki letépte láncát, vágatott a Tisza a rónán át...” Azóta már többször foglalkoztatta a képzeletét, vajon milyen lehet az az árvíz. És nagyon szerette volna megfigyelni azt a természeti jelenséget, amikor vágat a Tisza a rónán át. Nem csoda hát, hogy most gondolkodás nélkül előadta a legújabb „ragyogó ötletét”.

– Mi volna, ha megnéznénk, hogyan árad kifelé? Hátha még halat is foghatunk a kezünkkel.

– Tényleg! – Lelkesedett fel Mózsi. – Ha nem is mehetünk a partjáig, úgy is jó, mert már biztosan átjött a szántáson² meg a szűrősróton.³

Egyszeriben megjött a kedve mindenkinek. Jól jönne ez a kis tavaszi fáradtságot gyógyító vérpezsdítés, megtapasztalni, megcsodálni, hogyan is lép ki a medréből az a szőke Tisza.

– Aki velem jön, az mind utánam! – Vette át a vezér szerepét Mózsi.

Mindenki égett a kíváncsiságtól, a kalandvágytól, így hát nem sokat töprengtek, elindultak a zóna irányába libasorban mind a haton. Legelől Mózsi járt, mert ő ismerte a járást a földeken át, és amúgy is, a vezérnek elől van a helye. Leghátul Laci és Dugó cipelték a cipőjükre ragadt sárkoloncokat. Elég fáradtságos út volt ez ilyen viszonyok között, de hát minden expedíció viszontagságokkal jár – ezzel nyugtatta magát Laci, és kitartóan állta a sarat. Dugó többször is segítségre szorult, mert a nővérétől örökölt nagyméretű félcipő többször is búcsúzni akart a viselőjétől.

Vagy fél kilométer megtétele után megjelentek az első erek, patakocskák. A dűlők alján, a lejtőkben, tekintélyes vízmennyiség gyűlt már össze, a vízelvezető árkok színültig megteltek a Tisza vizével, amely nagy sebességgel özönlött a töltés felé. Halaknak persze a színét sem látták, de hamarosan rádöbbenek, hogy milyen nagy veszélynek tették ki magukat, amikor belefogtak ebbe a buta kirándulásba, azonban mindegyikük szégyellte kezdeményezni a visszafordulást. A szorongásuk még csak jobban fokozódott, amikor mezei nyulakat láttak menekülni az ár elől. Nekik több eszük volt – nagyokat ugrálva a magasabban fekvő alvégi legelők irányába tartottak. A folyó felől halk morajt hozott a szél.

– Morog már a sárkány! – Kiáltotta Laci.

– Morog, de úgy nézem – fordult körbe Mózsi vezér –, itt mi halat nem fogunk, majd csak a Kis Tiszában, ha lemegy az áradás, úgyhogy jobb lesz, ha most meg pucolunk innét, amíg nem késő! Ohon van la, a nyulak má érzik a bajt.

Azzal se szó, se beszéd, lehúzta a cipőjét, és feltúrte térdig a nadrágját.

– Utánam, pulya! Fordulunk! – Adta ki a vezényszót, ami elég kétségbeesetten hangzott.

A többiek gondolkodás nélkül követték a vezérük példáját. Dugó volt az első, aki Mózsit utánozva lehúzta a két számmal nagyobb méretű cipőjét, és az utolsóból egyszerre ő lett az első, aki kedvesnek érezte az életét, s hanyatt-homlok nyargalt hazafelé a cuppogó sártengerben. Laci először fanyalgott a hideg sártól, de aztán rájött, ha minél gyorsabban emelgeti mezítelen lábát, annál jobban nem fázik, sőt inkább felmelegszik. Sokkal

gyorsabban haladtak, mint ahogyan jöttek, de még gyorsabban kellett volna. A korábbi vízmentes földek már körös-körül víz alatt voltak, és csak a magasabb rögök kiemelkedő csúcsai jelezték – ott még szabad az út. Versenyre keltek a Tiszával, nehogy majd egy szigetre zavarja őket, amelyet végül szintén ellep az iszapos áradat.

A töltés tetején közben több ember gyűlt össze. Valaki látta az „árvízi megfigyelőket” a Tisza felé vonulni, így szerzett tudomást róla több szülő, köztük a tanító úr is. A töltésről jól lehetett követni a víz mozgását. A tanító úr tölcserít csinált a kezéből, úgy ordított torkaszakadtából, irányítva őket.

– Szaladjatok! Rohanjatok! Bekerít a víz! Jobbra, aztán balra! Most egyenesen! Gyorsabban!

Lacinak elment a kedve az egész expedíciótól már korábban is, de az apja hangját meghallva még jobban elkomorodott. Lassított a tempón, és gondolkodott. Most merre fusson? Előre vagy hátra? Egyik sem jó, de azért a jobbik rosszat választotta. Végül elcsigázva, de létszámcsökkenés nélkül, hasig vizesen, a következményeket jól sejtő bús társaság elérte a töltést. Sajnos azon a délutánon hat nadrágszjív járta a „kállai kettőst”, „dudáltak a kesztyűk”, és szenvedtek a hátrakötött sarkak, hogy emlékezetessé tegyék ezt a nevezetes eseményt.

Sorsába beletörődve ismét házi fogságban töltötte Laci a büntetés szomorú óráit. Időben bővelkedve titkos jegyzeteket írt a titkos naplójába, amelyet szintén egy titkos helyen rejtegetve, féltve óvott az illetéktelen tekintetektől. „1959. április 10. Kiöntött a Tisza. Fekete napom van. Apa nagyon mérges volt. Azt mondta, majdnem belefúltam a vízbe, pedig csak túloz, mint mindig. Terveim: meg kellene tanulni úszni, meg kellene kezdeni az ásatásokat. De hol? És mit keressek? Megnézem a lexikonban. Meg kellene nyerni a bicikliversenyt. Még nem döntöttem, csatár leszek vagy védő a holnapi meccsen. Vajon Mózsit megnyúzta-e az apja? Én ezzel a nadrágszjívjal már torkig vagyok!”

Egyelőre ennyit talált érdemesnek papírra vetni, aztán hanyatt feküdt a díványon, és a sötétbarna, gerendás mennyezetet bámulva mélyen elgondolkodott. Milyen csodálni való, rejtélyes is ez az árvíz, ez a Tisza. Ott folyik valahol a szántáson és a szögesdróton túl, mélyen a medrében, a fűzfákkal és nyárfákkal szegélyezett partjai mögé rejtőzve, és amikor sokkal több a víz, mint ami elférne a hátán, akkor árvíz lesz belőle. Ő maga ott marad továbbra is láthatatlanul, mint egy mesebeli sárkány, még morog is, csak a vizét küldi szerteszt. Vajon milyen lehet az a Tisza? Ő még csak

Vérkét és Cigánygödrot látott eddig. Ha az Isten a Földre teremtette az embert, akkor miért nem járkalhat rajta körbe-körbe? A Tiszánál szögesdrót van, fegyveres, kutyás katonák, és ha valaki odamegy, azt lelövik. Ott van a padláson egy szandolin. Apa fiatalkorában azon csónakázott, és sokat megtudtam tőle a Tiszáról. Van szép homokos partja is a folyónak, valahol csendes, valahol örvényes a víz, és óriási harcsák is vannak benne. Meg kell tanulni úszni, ha törik, ha szakad. Fel kell készülni. Ki tudja, egyszer még átúszhatom én a Tiszát, utána meg vissza, azután meg hosszában! Persze, jó volna rajta akár végig is hajózni a Dunáig, onnan meg a Fekete-tengerig, mert van olyan tenger is, azt mondják.

Az udvarról a Vén Bajusz és az apja hangja hallatszott. Kinézett a nyitott ajtón, s azt látta, az öreg fenyőfa és a gémeskút környékén több ember gyűlt össze. Nagyszemű Szilva, aki a tanító úrhoz hasonlóan szenvedélyes hallgatója volt a recsegő-zümmögő „Szabad Európa” rádiójának az 1956-os forradalom óta, éppen egyeztetette az általa hallottakat a társaival, és keresgélve parasztos szókincsében, fejtegette a véleményét a politikai hírekről, illetve ahogy ő nevezte, a „világpletykával” kapcsolatban.

– Én is hallottam ezt, Szabó úr – helyeselt a tanító úr. – Hruscsov lehúzta a cipőjét, és azzal verte az asztalt a fegyverzetcsökkentési konferencián. Tudják – én már csak nevetek az egészen. Ígérnek és hazudnak ezek mind egymásnak fűt, fát, bogarat. A történelemből eseményeket törülnek ki, amit pedig nem lehet, azt megmásítják. Új és új politikusok emelkednek császárokat megillető magasságokba, miközben irtják és koncentrációs táborokba hurcolják a népet. A sajátjukat is. Itt van például Sztálin. Csak azért halt meg természetes halállal, mert akire csak rámutatott, azt kivégezték, így nem maradt ellenfele, aki merényletet követett volna el ellene.

– Ű vót a kultuszszemélyiség – szólt közbe az ifjabbik Elek.

A tanító úr elmosolyodott.

– Nem jól mondod, Elek. Ő nem kultuszszemélyiség volt, hanem az ő dicsőítését nevezik személyi kultusznak. Ő egy diktátor volt.

Vén Bajusz pipatöltés közben a hallgatóság sorait gyarapította, de most hogy már rágyújtott, megszólalt.

– Abbizony! Bajok, azok vagynak. Hát én nem tudok „urasan” beszélni, de elmondom, mi vót. Emléttetem én aztat, hogy kinyomozom én, ki vót az, aki Kovács Pétert a milíciára juttatta, la. Ülök a kocsmában, oszt borozgatok. Hát ki jön be az ajtón, mint Péter Gyula, aki olyasmi üdős, mint én, ű is vót csendőr. Míngya hozzáülök, fizettem neki egy pohárral, de má addig is ittas

vót ú. Mondom neki: Te Gyula! Te benne vagy abba az izébe, a pártba, la. Hogy kéne nekem is belépni, hátha jobb lenne, he? Azt mondja nekem erre. Oda nem vesznek fel akárkit, az ilyesmit nagyon komolyan veszik. Erre azt mondom – Kovács Péter is be akart lépni, úgy hallottam. Erre ü. – Péter? Pont azért vittem el, mert szidta a kommunistákat, meg engemet is. – Hát te vitted el? – kérdem. Akkor meg má tagadta. – Na – mondom neki –, nem sok van má hátra se neked, se nekem. Legyen az én fejfám csak olyan, mint az apámé la, a tiéden meg legyen egy nagy veres csillag, mer’ elárultad a falubélidet. Akkor szembeöntöttem a fél pohár borral, oszt otthagytam. Hát így vót.

Laci egy darabig hallgatózott, de aztán már unta a felnőtteket. Kimászott az utca felőli ablakon, és a kiskertből kikukucskált a kerítés részein át a soraljára. Senki nem volt kint a cimborák közül, csak egyedül Guszti. Halkan füttyentett neki, és Guszti odament hozzá.

– Mi újság van? – kérdezte Laci.

– Semmi – mondta Guszti közömbösen –, mind meg vagytok verve!

– Hát Mózsit megnyúzták?

– Még nem, de azt mondta a bátya, hogy oda van kötözve az asztal lábához egy bornyólánccal, az anyja meg sirassa. Jól kitoltatok magatokkal, meg velem is, de csak magamot sajnálom. Most má lehetem, mikor engednek ki benneteket. Addig kiver a nyovolya az unalomtú.

– Én már holnap kint leszek – nyugtatta meg Laci –, úgyhogy focizunk. Na, szerusz – mondta szomorúan, azzal bemászott az ablakon.

Guszti mit tehetett mást, társ hiányában szimultán pitykőzésbe fogott.

A teke egy különleges és jellegzetes tavaszi játék volt, amelyet ebben a faluban igen kedveltek. Egyáltalán nem hasonlított a kuglira, amelynek az a lényege, hogy a golyóval kilenc bábót kell ledönteni. Ez az izgalmas játék különlegesnek azért volt mondható, mert volt a játékban valami szilaj virtus, olyan ősi vadság, ami általában a veszélyekkel is járó, régműltből ránk maradt férfias játékokat jellemezte. Jellegzetesnek pedig azért lehetett nevezni, mert akárhol ezt nem lehetett játszani, csakis fűmentes, sima keménytalajú tágas területen, például a felvégen, de ott is csak a soralján. A játék öt, vagy ennél is több főből álló csapatok közt zajlott. Legfontosabb szabálya az volt, hogy két teniszlabda nagyságú guruló akácfa golyót úgy kellett megütni az egyik csapat tagjainak a karvastagságú botjaikkal, hogy az lehetőleg a legmesszebb repüljön, és lehetőleg találkozzon az ütés pillanatában utána dobott ütőfával. Baleset akkor történhetett volna, ha a nehéz

golyó valakit fejbe talál, de ilyen sohasem történt meg, a fogó csapattagok mindig jó érzékkel csípték el két tenyérrel a sűvítve közeledő tekét. Egy pontosan ütő és gyorsan futó tekejátékosnak még nagyobb tekintélye volt, mint egy jó futballistának. Az egyik szép napsütéses délutánon Nagy szemű Szilva és Elek a lócán ülve nagy gyönyörűséggel nézték a pulyák játékát. Szurkoltak, és hangosan osztogatták a jó tanácsokat, a helyükbe lépő tekeütő nemzedéknek. Végül aztán nem bírtak ellenállni a csábításnak, és beálltak közéjük. Amikor ők ütöttek, mindenkit fedezékbe zavartak, mert egy nagy csattanás után a kemény golyó úgy repült fejmagasságban, mint az ítélet, azokat csak felnőtt férfiak kaphatták volna el.

A tanító úr távolról figyelte ezt az általa még sohasem látott játékot, és mindjárt ecsetelte is Vén Bajusznak, hogy milyen vad, nyers és kemény.

– Emmá ilyen játék – magyarázkodott Vén Bajusz. Ilyen parasztos, legényes, la! Nekem is így tanították az apámék, nekijek meg az úk apjuk, de akkor a futballt még nem játszották.

A tanító úr féltette a fiát, meg nem is, de aztán eszébe jutott a mondás: „csalánba nem üt a mennykő”. Erre már lassan-lassan kezdett rájönni.

A zöldár pár napig tartotta magát, aztán levonult. A töltés magasságának a háromnegyed részénél és a Nagy Nyárfa törzsén jól lehetett látni azt a sárga iszapcsíkot, ahol már elfogyott a „sárkány” ereje. Kimutatta a foga fehérjét, aztán „oly simán, oly szelíden ballagott le parttalan medrében” – tovább, mintha mi sem történt volna, csak kirándult egyet. A Kis Tiszát azonban derekasán megtöltötte a vízával és a halaival, s a tavacska már csak a meleg időt várta, hogy a visítózó pulyasereg belegázoljon.

Az iskolai tanév lassan, de biztosan a végéhez közeledett. Laci a titkos naplójában gondosan jegyezte a visszaszámlálást. Az osztály ablakain át az aranyos napsugár néha már túl melegen hívta fel magára a figyelmet, jelezve a május közeledtét. A számtalan óra utáni húsz perces szünetben János, a labdarúgást nem kedvelő alvégi fiú, unalmában „fizikai kísérletbe” fogott. A zseblámpából kivett nagyító lencse fókuszpontjával ezt égette az előtte ülő társa padjára: „Pityu + Ida egy pár”. Annyira megtetszett neki a füstölgő betűk látványa, hogy amikor észbekapott, már késő volt, a zöldszínű iskolapadon letörülhetetlenül ott díszelgett a feketebetűs kijelentő mondat. A még nagyobb problémát az jelentette, hogy orosz nyelv óra következett. De hát nem is maga az óra jelentette a veszélyt, sokkal inkább az a tanárnő, akit nemcsak az egész iskola, de az egész falu Kisorosznak nevezett. Kisorosz, vagyis Marija Pavlovna

a szigorú tanárműközt is a legszigorúbbnak volt elkönyvelve. Egészen kistermetű, dundi nőszemély volt, olyan, akikre a tanító úr azt szokta mondani: „töltött galamb”. A mindig erősen púderezett arcához egy kis toka tartozott, és a lángvörösre rúzoszott szája, amelyet örökké csücsörítve tartott, olyan volt messziről, mint egy szem cseresznye a szűz havon. Nem volt szimpatikus jellem, de nem is akart ő az lenni. Mellesleg vénlány volt.

Kisorosz az asztalhoz lépett. Az osztály vigyázzba merevedett, s az arcokról eltűntek a mosoly utolsó jelei is. Összeszűkültek szemhéjai közl szinte szűrt szürke szemeknek a mozdulatlansága, majd felnyársalta azt, aki nem állt egyenesen. – *Szágylisz!*⁴ – mondta mérgesen. Íráshoz készülve fel emelte a tollát, aztán letette.

– Mi ez a búz? – kérdezte oroszul, s választ nem várva felállt. Kitűnő orrával felfedezte az égetett festék szagának a forrását, és a tettes kénytelen volt bevallani a bűnét, nehogy már a szerelmes Pityu legyen a Kisorosz áldozata. Amíg Ágnetá Ivanovna a tenyeresek hatékonyságában bízott, addig Kisorosz a körmösöknek volt a specialistája, és kárörvendő osztogatója. Ezek a vonalzó élével voltak végrehajtva, és igen fájdalmasak tudtak lenni. Szegény Jánosnak kirepedt a szája a sok nyalogatástól a tavaszi szerelmes szelekben, és most, mivelhogyl mind a tíz körme elszenvedte a megpróbáltatásokat, azon a napon száj és körömfájása volt.

Ez a nagyítólencsés „varázslat” ugyancsak felkeltette Laci kíváncsiságát. Nagy fantáziát látott benne, ugyanis neki szintén volt egy nagyítója, de nem is akármilyen nagyító volt az. Az átmérője tíz centiméter volt! Ez a lencse mint történelmi emléktárgyl került a birtokába. A tanító úr apja a cseh időkben szépfekvésű szőlőnek volt a tulajdonosa a beregszászi hegyen. Kitűnő borát még Prágába is vitték, és annak az árából tudott venni a fiának egy autómobil, amiből akkor még nagyon kevés volt. Meggyszínű volt a kis kétszemélyes „Ero” gyártmányú kocsil, az indexét egy gombnyomásra kihajló vörös nyíl képezte, és a fényszóróiban volt hál’ Istennek az a bizonyos két nagyító, amelyeknek egyike Laci kincsei közé került. A másikat egy marék apró szegre cserélte el a tanító úr egy asztalossal, s ez a csere mindkét fél szempontjából nagyon előnyös volt. Ez „Ero” motor és egyebek nélkül mozgásképtelen volt a tanító úr jóvoltából, amikor mint hadizsákmány „behívót kapott” a Vörös Hadseregbe a háború végén, s egy ökrösszekérrel vontatták el, alig utána, ahogy a tulajdonosa hazatért az orsai lágérből.

Laci eddig csak a kezét, szemét, száját nagyította óriásira a nagyítóval, és grimaszkodva nézegette magát a tükörben, most azonban megismerte „érté-

kes” tulajdonságát is, de hát ez semmi jóval nem kecsegtetett a továbbiakban. Ez azt jelentette, hogy minden éghető és nem éghető anyagot a nagyító gyújtópontja alá rakott, vagy éppen a nagyítót emelte a mozdíthatatlan tárgyak fölé. Ezek a cselekmények valójában „tűzveszélyes kategóriába” tartoztak. Az üveg és a fémek kivételével minden szilárd halmazállapotú anyagot megégetett vagy meggyújtott. A munkaeszközök fából készült nyelei, a lóca, a kerítés mind-mind a Laci monogramját viselte, sőt a kutya nyakába is jutott egy zsinóron függő furnér darabka „Domcsi” felirattal. Egy verőfényes szombat délutánon, amikor éppen a kerítés ajtófélfáján dolgozott egy ötágú csillag és egy horogkereszt művészi kiégetésén, megjelentek a társak, akik érdeklődve szemléltek a mesterkedések maradó nyomait. Pali meg is kérdezte, hogy minek oda az a csillag, meg az a horogkereszt, la. A válasz egyszerű volt: „Azért, mert még eddig nem voltak ott!” Feriben is voltak ám kutatói hajlamok, ő a fény és a hő átvitelére helyezte a hangsúlyt. Hozott is otthonról egy falra akasztható tükröt, abból a célból, hogy annak a segítségével úgymond „megcikáztassa” a fényt, hogy a nagyító árnyékában is végezhesse a munkáját. Ez a fejlesztési kísérlet nem érte el a célját, így áttértek egy módosításra – a tükröt próbálták megnagyítani, hogy az jóval nagyobb fénynyalábot produkáljon. Sajnos ez sem sikerült, a tükrő pedig szegény, ottmaradt árván a kerítés ajtaja előtt, azaz a küszöbén. Nem lett volna ő ott rossz helyen, ha nem következik be egy váratlan fordulat. Nagy szemű Szilváné, azaz Zsófi nénje közeledett ugyanis a soralján, bő, fekete szoknyában és harisnyában, majd hirtelen befordult a Laciék udvarára a szóban forgó „tükrös” ajtón keresztül. A véletlen furcsaságokat szül, ez történt most is. A fiúk igazándiból később már sajnálták, hogy nem tették, de abban a pillanatban, amikor az öregasszony átlépett a tükrön, szégyelltek odanézni. Zsófi nénje megfordult, kedvesen rájuk mosolygott, és bement a házba. A tanítónéasszony helytel kínálta a vendéget, aki újságot kért tőle „borotválkozás” céljára. Ez úgy történt, hogy a „Vörös Zászlót” megsodorta, a tornácon meggyújtotta, s a lángjával megcsapkodta a szőrszálakkal gazdagon borított becsületes arcát. Pár másodperc múlva már el is tűntette nemkívánatos termékeit a csintalan hormonoknak. Ahogy Zsófi nénje elkészült a sminkjével, beszédbe elegyedett a háziakkal.

– Jaj, tanító úr! Képzelve má – mondta boldogan –, ahogy jöttem befelé magukhoz, hát ezek a lingár gyerekek nem a szoknyám alá raktak egy nagy tükröt?! Istenem, Istenem – nosztalgizált Zsófi nénje –, amikor jány vótam, az uramék legénykorukban pontosan ezt csinálták velem. De régen vót má, Istenem! – sóhajtott párás szemekkel.

– A fiam is köztük volt? – kérdezte a tanító úr.

– Köztük, köztük – nevetett Zsófi nénye –, ott vót az egész felvégi siserehad, de ne haragudjon rájuk, tanító úr, a fiú pulya, az mind ilyen lingár. Ó, én nem haragszom rájuk!

A szép emlékeit felidéző Zsófi nénye meghatódva távozott. A kapunál kereste a tükröt, de az már nem volt ott. Ismét rámosolygott a pulyákra, most már sokkal vidámabban, ők pedig sejtették, hogy ezt a pajkos mosolyt csakis a tükörnek köszönhetik.

Kisvártatva kijött az utcára a tanító úr, s megállt a kisajtóban, a lócán fecskemódra gubbasztó süvölvények mellett. Először szótlánul, amolyan hangtalan indiánosan mulatott magában, aztán megszólalt.

– Fúj! Szégyelljétek magatokat, semmirekellő, ronda banda! Ilyesmire is képesek vagytok? Tükröt tettetek Zsófi néni alá? Én is voltam gyerek. Én sem voltam jobb a Deákné vásznánál, de ilyesmi az eszembe se jutott volna! Ki találta ki ezt a disznóságot? Ki volt a főkolompos?

Mindenki egyszerre tiltakozott. Ez csak véletlen volt – mondták. A tükör nem azért volt ott, azt csak otffelejtettük. Mi nem akartunk ilyet csinálni!

– Véletlen? – folytatta a tanító úr – A véletlen szüli a tolvajt is, meg még sok minden mást. Úgy ismerlek már benneteket, mint a tenyeremet. Ha még egyszer ilyet hallok, mindannyiótoknak hátrakötöm a sarkát! Megértettétek?!

Nem volt hozzáfűznivalója senkinek sem. Be kellett látni, hitelük már nincs, ezt a „hőstetteik” révén már elvesztették. A Laci szempontjából nézve olyan kettes fokozatú volt a fenytés esélye, de szerencsére csak dörgött, nem villámlott. A nagyítási „munkálatokat” még nem vette észre az apja, és ez nagyon jó volt, mert hát nem is igazságos az, hogy valaki örök vesztes legyen.

Paliék előtt, a soralján, az akácfák alatt, nagyszabású footballmeccs készülődőtt. Ez a nagy tavaszi nyitómérkőzés is fontos szerepet játszott abban a folyamatban, amely meghatározta a felvégi pulyák rangsorolási helyét a futbalcsapatban, és azon kívül is a felvégi bandában. Az ügyességen, a gyorsaságon és az erőn kívül, a tekintélyszerzés eszközüül még az is szolgált, hogy a mindennapi házkörüli munkákhoz, mesterségekhez ért-e az illető. Például tud-e fűrni, faragni, fűrészelni, szöget beverni, konyít-e valamicskét a kőművesmunkához, a házépítéshez. A meccs színvonalát nagyban emelte az, hogy két vendégjátékost hívtak meg, akiktől nemcsak szép játékot lehetett látni, de tanulni is lehetett tőlük. Az egyik a Király volt. Badaló egyetlen megkeresztelt utcájából, a Hajnal utcából érkezett, és a Laci osztálytársa volt. A másik, személyesen a rivális alvégi futbalcsapat

kapitánya volt, és mindenki a gúnynevéen Szicskunak nevezte, amit ő szeretett is. Szicskunak olyan igazi „szicskus” mozgása volt a pályán. Mindig csak mezítláb játszott, és olykor-olykor egy priccses nadrág volt rajta, ami nagyon jól mutatott játék közben, és elvonta az ellenfél játékosnak a figyelmét a labdáról. Amit azonban el kellett ismerni, Szicsku nagyon sport-szerű, okos futballista volt, és az ördögös cselei az örületbe kergették az ellenfél hátvédeit. Ezek a soraljai meccsek nem voltak időhöz kötve, tehát majdnem a kifulladásig tartottak. A játék már jó ideje tartott, amikor a túlolnali soralján olyan érdekesség keltette fel a figyelmüket, amiért közös megegyezéssel befejezték a meccset, és átserglettek az út túlsó oldalára, hogy közelebről is szemügyre vegyék a dolgot. Két magas négy lábú bak tetejére egy hosszú rönkfa volt feltéve. A rönk le volt rögzítve, rajta pedig Béla bátya állott, s egy irlgalmatlanul hosszú két nyelű fűrészsel nekilátott hosszában elfűrészelni azt, a földön álló fiával. A futballisták körbeállták a dolgozókat, és nem győztek csodálkozni, hogy mire is képes az emberi leleményesség. Béla bátya ritmikusan felhúzta, majd leeresztette a hosszú fűrész, ügyelve a meghúzott vonalra, s néha-néha odaszólt a kisebbik Bélának, aki ötödikbe járt szintén, hogy egyenesen tartsa, vagy – bírodé még, fiam? Az apa a falu szegényei közé tartozott, de kitűnő mesterember volt. Egyedül fogott neki az új háza felépítésének, és Bélát is gyakran munkára fogta, ha egyedül nem boldogult. A mester egy kis pihenőt tartott, s közben szemügyre vette a körbeálló báméskodó fiúkat.

– Na, mi van, pulya? – kérdezte. Csak nem tán fűrészelni szeretnétek, he?

Azok pedig csak úgy némán bólogattak, hogy valami hasonlóban törik a fejüket, csak még nem döntötték el magukban, ízlene-e ez a munka nekik, vagy nem. Természetesen mindegyik jelentkezett felnyújtott kézzel, mintha az osztályban lettek volna, no persze ez nem a Kisorosz órájára értendő.

– Hát akkor gyertek! – örült meg Béla bátya az önkénteseknek.

Pityut állította fel a tetőre vonalmesternek, mert az ő bátyja asztalos volt, és úgy gondolta, hátha ragadt rá már valami a mesterségből, ha más nem, hát fűrészpor. A többiek sorban álltak, és felváltva, kettesével húzogatták lefelé a nagyfogú fűrész. A munka olyan vidáman és jól ment Béla bátya irányításával, hogy nem sok idő elteltével három gerendát fűrészelt ki, és akkor a mester azt mondta, hogy mára elég volt.

– Hát má köszönöm a segítséget – mondta. Legalább ehhez már érteni fogtok.

A fiúk visszamentek a túlsó oldalra, és leültek a lócákra, hogy pihenjenek. A kisajtóban Vén Bajusz megszólította Mózsi unokáját.

- Na, láttam, jól dógoztatok – csak nem tán má megfelel javultok, he?
- Azt én nem mondtam – huncutkodott Mózsai. Ilyet én nem ígérhetek.
- Hát minek, te fijo?
- Hát azért, hogy papó majd ne mondhassa nekem, hogy hazudtam.

A tanító úrnak felvörösödött az arca nevében.

– Ez igen – dicsérte Mózsait. – Ez frappáns válasz volt! De valóban nem akartok megjavulni? Már itt lenne az ideje, hogy komolyodnátok.

– Korán van az még, Ludvig Alekszándrovics – szólalt meg Feri. – Addig még sok víz fog lefolyni a Tiszán! De majd csak lesz belőlünk valami. Gerendát firészelné már tudunk. Én má raktam falat is vályogbú.

– Igen ám, de nemcsak házat kell tudni építeni – magyarázta a tanító úr. Azonkívül még sok más szakma is van a világon. Fejlődik a tudomány, a technika. Sok traktoristára lesz szükség, sofőrre, különböző gyári gépek kezelőjére, villanyszerelőre és itt van egy vadonatúj szakma, a rádió és televízió-javítás. Persze mindenkiből lehet akár tanító, mérnök vagy pap is, de ahhoz, hogy ezeket a foglalkozásokat, szakmákat elsajátítsátok tanulnotok kell, és ennek most van itt az ideje. Aki az alapokat elhalasztja, az elkésik. Vén Bajusz helyeslően bólogatott.

– Tiszta igaza van a tanító úrnak. Nagyon jól beszél. Ha még pulya lennék, én bizony megfogadnám.

A fiúk kezdték unni már a témát, és lassan szétszéledtek.

– Kellott nekünk odaülni. Nem elég az iskolában, még itthon is ezt kell hallgatni – mondta bosszúsan Mózsai.

– Miért? Hát nincs igazuk? – kérdezte Feri.

– Igazuk van, igazuk van, de azért bosszantja az embert.

Lacit is bosszantotta ez, de inkább most gondolatban azzal volt elfoglalva, hogy valószínűleg holnap lesz a napja, amikor el fogja kezdeni a régészeti ásásokat, mert már nagyon izgatja a dolog. Az anyjával „konzultált” már ebben a kérdésben, és megtudta, hogy a világon nagyon sok még a felderítetlen titok. A történelmi adatok és legendák szerint sok mindent, többek között kincseket is rejt a föld méhe és az óceánok mélységei. Az egyik legenda szerint Attilának, a nagy hun királynak a hármaskoporsója valahol nem nagyon messze lehet tőlünk, a Tisza medre, vagy valamegyik holt ágának a medre alatt elásva, de az nem valószínű, hogy azt valaki egyszer megtalálja, még ha létezik is. Laci úgy gondolta, kezdetnek az sem lenne rossz, megtalálni azt a koporsót, azután majd jöhet a többi is. A falu határában van egy holt Tisza ág, igaz ő még nem járt a partján, de sokat

hallott már róla, Tenevizslának hívják. Este elővette hát a mindent tudó lexikont, hogy tanulmányozza, milyen támpontokat talál ezen holtág nevével kapcsolatban. A magyar vizslát mint vadászebet, azt megtalálta benne, de Tenevizsla névvel sem kutyafajta, sem pedig tiszai holtág nem szerepelt a könyvben. Egyetlenegy érv szólt tehát a Tenevizsla mellett, az hogy valamikor a Tiszához tartozott. Miért is ne lehetne itt megkezdeni az ásatásokat, amikor itt van a falu közelében, és nem valahol nagyon messze, ahová utazni kellene, hogy például Atlantiszt megtaláljuk.

Kezdetől fogva Dugóban bízott, mert ő általában hallgatott a Laci szavára, hitt neki, okosnak is tartotta őt, most sem mondott nemet, miért is ne, hiszen a véreben volt a kalandvágy, a kihívások és rejtélyek szeretete, akár csak a barátjának. Dugónak is nagyon tetszett hát az ötlet, benne volt gondolkodás nélkül, és az iskolai szünetben meg is állapodtak a vállalkozás részleteit illetően. A talált kincseken természetesen megosztoznak, így egyeztek meg, mert így igazságos. Abban is egyetértettek, hogy két ásóra és egy lapátra feltétlenül szükség van, továbbá Laci azt javasolta, két táska is kell, egyik a kiásott tárgyak, edények, fegyverek vagy ékszerek, a másik pedig a talált emberi vagy állati csontok részére. A csontokat a vizsgálatuk után majd a temetőben fogják eltemetni kellő tisztelességgel. Hát igen – a főrégiész abban reménykedett, hogy a használati tárgyak meg egyebek megtalálása is sikernek számít majd, és csak fokozni fogja elszántságukat a továbbiakban, egészen addig, amíg egyszer csak koccan az ásó Attila koporsóján. Dugó is ésszerűen gondolkodott: ha már a vízparton leszünk úgy is, akkor még horgászhatunk is pihenésképpen. Vigyünk magunkkal horogpálcát is. A kora délutáni órákban aztán Laci magához vette azt a hosszúnyelű szerszámot, amelynek a nyelére az „ásó” szó volt égetve és a táskákat – ezeken is nyomot hagyott a nagyítás tevékenység. A trágyadomb közelében egy egész hétre való vörösgilisztát ásott ki, valamint döglött legyeket dobozolt be minden mennyiségben, hogy csaliban nehogy hiányt szenvedjenek. Dugó már várta őt lapáttal, ásóval és horgászkesztyűvel, majd a kanyargó töltés tetején elindult a kétfőnyi múltat kutató régészeti csoport. Laci télen járta meg ezt az utat, amikor még vastag fagyos hóréteg borította az egész környéket, s a fiúban az Északi sark illúzióját keltette a hég. A Tenevizsla jóval közelebb volt, mint ameddig ő akkor eljutott, és a megpillantása nyomban bizalomgerjesztően hatott minden tekintetben. Úgy tettek, ahogyan útközben megbeszélték. Először is bedobták a felcsalizott horgokat. Dugó még egy élő lóférget is hozott magával, és azt is bedobta

egy ólommal ellátott damillal feneklés céljából. Két legyet kell ütni egy csapásra, amíg a halak szorgalmasan nyeldesik a horgokat, addig ők végzik a komoly munkát – gondolták nagyon okosan. Az első ásonyomok helyét közösen jelölték ki közvetlenül a vízparton, majd először Dugó, aztán őt utánozva Laci is, jó parasztosan, ahogy illik, beleköptek mindkét tenyerükbe, és elérkezett a várva várt pillanat. Vagy öt percig dolgoztak megfeszített munkával a két méter hosszú árok mélyítésén. Azért volt ilyen hosszú, mert nagyon helyesen úgy gondolták, a hármás fémkoporsó sem lehet ennél hosszabb. Közben néha szusszanni is kellett, s egyre reménykedni. A vízen lebegő parafadugóból készült pedzók nem jeleztek kapást a vízínövényektől megtisztított kicsiny területen, csak hatalmas kecskebékák meresztgették a szemüket csodálkozva és féltékenyen a világukba behatólókra.

Ez a „feltárási” munka bizony nem gyerekjáték, erre sokkal hamarabb rájöttek, mint ahogy azt gondolták. A föld elég kemény volt a régen nem esett eső miatt, s így az első vízhányagok hamarosan jelentkeztek is a dolgos tenyereken. Kis idő múlva azt vették észre, hogy túl sok kíváncsiskodó béka figyel már őket, s mintha gúnyolódtak volna – nagyokat tátogtak. Fél méter mélyen hatoltak a tömör, sárga agyagba, s egyszer csak valaki rájuk szólt.

– Hát ti meg mit kerestek? Gilisztát vagy gözöjt? – azok mán nincsenek olyan mílyen. Hát nem tudjátok?

Az illető Csinki volt, a jó vályogvető és kosárfonó cigány, ő is horgászni jött a Tenevizslára, olyan közönséges, bokorból kivágott pálcával, mint amilyen a két régészé is volt. Az ilyen kutató munkálatoknál nem kell mindenkinek a tudomására hozni a teljes igazságot, nehogy az illetékelemek gondokat okozzanak. Így aztán Laci azt válaszolta – „csak úgy játszunk”. Csinki szó nélkül továbbállt a bokrok között, ők pedig nekidurálták magukat a munkának, hogy mire visszatérne a cigány, akkorára valamilyen eredményre jutnak. A továbbiakban sem élőlényt, sem élettelen tárgyat nem találva, holtfáradtan, de nem elkeseredetten hosszabb szünetet tartottak. Ráadásul derekasan meg is éheztek, de csak a halaknak hoztak harapnivalót, amelyeknek nem volt étvágyuk.

– Gyere, Laci, nézzük meg Csinkit! – mondta Dugó – Hátha fogott már valamit.

Csinkit rendes, dolgos cigányembernek ismerte a falu. Igaz, ha egy kicsit több pénz volt nála a megszokottnál, akkor ő is a kocsmában kötött ki a többiekkel együtt, azonkívül a lánya által is ismert volt, mert Bazsóka olyan nagyon szép cigánylány volt, hogy mindeni megcsodálta. Bazsókéának voltak

még szép testvérei is, csak abban volt a hiba – Csinki bánatára –, hogy sok, és mind lány volt. Beszéltek a faluban egy tréfás történetről is, ami ehhez a családhoz fűződött:

Történ ugyanis, hogy az anya a kisebbek közül az egyiket azzal bízta meg, hogy főzzön haluskát ebédre, mire a család hazatér. A táborban lévő kút vízében kis zöld békuci is lehetett, másképpen nem is kerülhetett volna a haluskát főző fazékba, amit a kislány nem vett észre. Közben az éhes család is megérkezett, éppen amikor a gyerek leszűrte a vizet a tésztról. Gondolnivaló, hogy szegény béka nem élte túl a forró kalandot, és a haluska közül kikandikáltak csodálkozó szemei. Ekkor hangzott el a lányka szájából az a mondás, ami nagyon népszerű lett, és szívesen emlegették a faluban: „Dik, anyám! Szeme van a haluskának!” Hogy azután ennek az esetnek volt-e valami köze ahhoz a híres pislogó miskolci kocsonyához, és talán ennek a történetnek az újragyártott változatáról volt-e szó, azt nem lehetett kideríteni, de annyi bizonyos volt, hogy a cigánytábor kútjában valóban voltak békák, Laci és Dugó látta is őket.

A fiúk megtalálták Csinkit, és Dugó megkérdezte:

– Magának pedzi?

Csinki a szájára tette az ujját.

– Csendesebben! A hallak hallik!

Egy darabig ott toporogtak Csinki mellett, és kárörvendve figyelték, mennyire nincs belenyugodva a halak böjtjébe, és állandóan ellenőrzi a horgot, van-e még rajta csali. A cigány rápillantott a két fiúra, és megcsóválta a fejét.

– Eső kéne, dik. Utána kapnának ezek a halak.

– Meg a föld is megázna, és puhább lenne – tódította Laci.

Itt a félbehagyott ásatásra gondolt elsősorban, mert az árok fenekén már valóban száraz és kemény volt a föld. Biztosan ledüböckölték a hunok, azért olyan kemény – gondolta Laci.

A Tenevizsla vízének a felszínét szinte ellepték a különböző vízínövények. Elsősorban a sulyomból volt rengeteg, ami miatt fürödni lehetetlen volt benne, de bőven volt a hínárból és tavirózsból is. Az egyik nagy zöld béka ott sütkérezett a szép tavirózsa levelen, aztán megtetszett neki a Csinki pedzője, és arra telepedett.

– Dik má, ne! – kiáltott fel a horgász. Eridj innen! Jobb lenne, ha inkább esőt fele hoznátok!

– Hogy-hogy? Ők hozzák az esőt? – kérdezte Laci.

– Űk hát! – mondta Csinki. – De most nem akarik. Meg kéne űköt köpdösní.

– Akkor hozzák?

– Akkor igen. Próbáljátok meg, ha nem hiszitek. Éngem a nagyapám tanított erre, oszt jó is vót, de akkor a legjobb, ha sok békát köpdösnek meg. Laci összenézett Dugóval.

– Hát akkor köpdössünk békákat – mondták a fiúk –, de hogy? A vízben nem lehet őket megfogni!

– Ki mondta, hogy a vízben? – válaszolt a cigány nevetve. – Ki kell őket híjni a partra.

– Mit csinálni? – derült ezen Laci. A békák nem tudnak magyarul!

Csinki nagyot nevetett ezen.

– Jaj, de buták vagytok! A béka az nem kutya! Mindjárt megmutatom nektek, hogy kell.

Azzal odamentek az ásátás színhelyére. A fiúk horgaira ráakasztott egy-egy zöld levélkét, és a kezükbe adta a pálcát.

– Na, most mozgassátok az orruk előtt! – mondta – Oszt csaljátok üköt a szárazra!

Az ötlet nagyon jól bevált. A táncoló levelek után egymás után masszíroztak kifelé a békák. Nagyokat ugrálva egészen messze eltávolodtak a parttól, ott aztán csak elébük kellett állni, és egyenként elkapni, megköpdösni, és visszadobni a vízbe – ez volt a sorrend.

– Így, la! – mondta Csinki. Jól csináljátok. Kettőt is köphettek rá, aztán meg szípen visszalökni üköt.

Összesen tizenkét békát köpdöstek meg, amikor Csinki azt mondta, most már elég lesz, s azzal visszament a helyére gilisztát áztatni. Laciék már elég éhesek voltak ahhoz, hogy a fásasztó ásással ne keressék Attila koporsóját, vagy a hunok nyomait, inkább szöcskéket hajkurásztak. Szép nagy zöld szöcskék teremtek ezen a Tenevizsla parton. Laci közelről megnézte a fejüket, és úgy vélte, egy szarvatlan bikához hasonlítanak. Dugónak az egyik ujján volt egy szemölcs. A badalói recept szerint ennek az eltüntetésére legjobb módszer a szöcske harapatás volt, és egyszerűen csak azt kellett ismételtetni, hogy: „Nincsen nekem kenőcsöm, edd meg, szöcske, szömőcsöm!” Sikerült is fogni egy szép hosszúlábú szöcskét, Dugó szerint kan volt, meg is kínálta a „szömőcsével”, de a kérelem ellenére a szöcskének esze ágában sem volt Dugóból lakmározni, mert el volt foglalva az élete megmentésével.

Már egészen megfeledkeztek az esőcsináló műveletekről, amikor távolról egy mély moraj hallatszott. Felkapták a fejüket, és uramfia, egy olyan óriási fekete felhő közeledett, hogy tapasztalatból tudták, ilyenkor mi a teendő.

Minél hamarabb fedél alá kerülni, ami most, hogy jó messzire elkerültek otthonról, bajos volt. Csinki már szedte is a sátorfáját, és odaszólt nekik:

– Na, ugyi megmondtam – a bókák értik!

Dugó kevésbé ijedt meg az égiháború közeledtétől, így józanabban tudott gondolkodni, mint Laci.

– Baj van – mondta, de ha akarjuk, nincs.

– Mi van? Mi nincs? – idegeskedett Laci. – Szedjük a lomot, és pucoljunk hazafelé!

– Én meg azt mondom, hagyjunk itt mindent. Ide most senki se fog jönni. Amíg hazaérünk a szerszámokkal, beletelik húsz perc is, vagy több, addigra meg is ázunk, meg belénk is csap a ménkü. Ha szaladunk, öt perc alatt a cigánytáborba érünk, ott bemegyünk valakihez, és ha elmúlik a vihar, visszajövünk.

Dugó ötlete tetszett Lacinak is. Futásnak eredtek tehát, könnyűszerrel utolérték Csinkit.

– Hová szaladtok, bókafogók? – kiáltott utánuk a cigány. Most má nincs baj, ezt akartátok, nem? Ha esni fog, hadd essen, ti meg bejösztök hozzám.

Kézenfekvő volt a megoldás, volt már menedék, így aztán alig sietve sikerült is elérni Csinki viskóját bőven a vihar előtt. Aztán már az orkánerejű szél végezhetette nyugodtan a munkáját, recsegetett, ropoghatott az égi hadiszíntér, mindenki biztonságban érezhette magát. A fedél alatt Laci körül nézett. Ha Dugóékról el lehetett mondani, hogy szegények voltak, akkor Csinkiékről azt, hogy nagyon hiányában voltak a földi javaknak, nem is csoda, hiszen ezekben az években egy cigányember csak akkor érvényesült úgy erkölcsileg, mint anyagilag, ha egy muzsikus alkat volt, és tagja lehetett például egy lakodalmi cigányzenekarnak. A tyúklopásoknak, a feketézésnek még a csíráját is kiszántotta Sztálin a lehetőségek talajából, és Csinki szavaival élve: „olyan vót ü is, mint Hitler – bajuszos.”

A két részre elosztott putri egyikében csupán két ágyra hasonlító alkalmatosság volt, holott nyolc főt számlált a család. Asztal gyanánt két szál deszka szolgált, amelyek két iksz alakú lábra voltak felszegezve. Az asztal alatt egy döglött csóka feküdt, Csinki belerúgott, és az ágy alá gurult. Ezen kívül még három, háromféle székben állott a bútorkészlet, a negyediknek az ég felé meredező lábai között, egy nagytestű öreg kutya feküdt a rongyain. A másik helyiségben, amelyet az elsőtől nem ajtó, hanem egy nagyméretű rojtos abrosz választott el, az egyik sarokban egy téglából rakott tűzhely állott. A falba vert szögeken függő ruhadarabok között konyhai

edények is előfordultak egy köteg kosárfonásra szánt vessző társaságában. A vályogfal egyik sima, nem kormos részén pedig magának Csinkinek a katona fényképe csüngött egy fehér cérnaszálon. A döngölt földet mindennütt szurkospapír borította, és egy helyen, a leterített sárgásbarna dunnák és párnák, fufájkákkal és pokrócokkal keverve jelentették nyilván a gyerekek hálószobáját. Csinki vendégszerető ember volt, a két fiút leültette a két egészséges székre, a harmadikra ő ült, s tudakolta, ki kinek a fia. Lulu, a koldulásból hazatért feleség gyertyát gyújtott – villany nem volt bevezetve a táborba –, s kenyérral és sült hallal kínálta őket. A kenyeret megették, mert nagyon éhesek voltak már, de a halak, amelyeket valami faluból kapott avas szalonnából olvasztott zsírban sütöttek ki, nem ízlettek.

– Isztok vizet? – kérdezte Csinki, mert borom, az nincs.

– Nem iszunk, nem iszunk. – Mondták szinte egyszerre. Eszükbe jutott a békás haluska.

Dugó is tartózkodott a békás víz ivásától, viszont a földi gilisztát fogadásból három darabra harapta a soralján. A rajkók egész idő alatt le sem vették a szemüket a két jövevényről, egyedül a szép Bazsóka vonult félre, és az egyik ágyon ülve fésülte és fonta a hollófekete haját. Odakint mintha nem is dézsából, de cigánygödörből öntötték volna, úgy zuhogott az égi áldás.

– Dik, Lulu – szólt az asszonyhoz az ura –, nem is mondtam még, ezek a pulyák csinálták az esőt békával.

– Pedig nem kellett vóna még – sajnálkozott Lulu –, most vettem ki frissen a vályogot, mind elázik. Na de már mindegy, legalább nem kell a kútból vizet hordanom, lesz a gödörben is.

A vihar elmúltával a fiúk megköszönték Csinkinek, hogy befogadta őket, és úgy érezték, jó barátot szereztek a személyében. A Tenevizsla környéke egészen felfrissült a felhőszakadás után. Mikor kiemelték a vízből a horgokat, alig hittek a szemüknek. Mind a kettőn egy-egy ezüstös halacska ficánkolt.

– Kettővel nem sokat érünk – mondta Laci –, dobjuk vissza őket! Úgy is volt, és bár nem aranyhalak voltak, titokban azt kívánta tőlük cserébe, hogy odahaza, ha netalán lesz, gyorsan, baj nélkül vonuljon el a vihar.

A tanító úr és a tanítónéasszony, mint mindig, most is csak a rosszra gondoltak a vihar ideje alatt, és nagy megkönnyebbülést jelentett nekik, hogy a fiúk végre a kivont nadrágszíj elé állhatott. A bevezető szöveg nyomán lecsapott a szíj, és Laci azt mondta: Egy!

Apja meglepődött.

– Te számolod? – kérdezte.

– Igen, számolom – felelte dacosan Laci –, hogy megtudjam, hanyadiknál fogod megenni.

– Hát akkor számoljuk ketten! – mondta.

Kettő, három, aztán a tanító úrnak nyilván elszállt a haragja, mert elnevette magát, és látszólag megbékélve kikérdezte a fiát, hol járt, és mit csinált déltől egészen estig. Miért nem kérezkodott el, úgy tudták volna, hol van.

Az ásatásról Laci úgy gondolta, még korai lenne szót ejteni, hadd legyen csak jó nagy meglepetés, ha majd a leleteket hazaviszi. Titokban is maradt volna minden, ha Dugó másnap el nem kottyantja magát. Erre akkor jött rá, amikor váratlanul régész professzornak szólították otthon.

JEGYZETEK:

¹ Kopera – falusi szövetkezeti bolt orosz nevének rövidítése

² Szántás – ez esetben az államhatárt jelölő felszántott, állandó boronálással frissített földszáv

³ Szúrósdrót – a műszaki zár neve a helyi nyelvhasználatban

⁴ Szágyisz! (orosz) – Leülni!

